

הסתכלות בתמונות של נשים

1. הקדמה
2. הגדרת "ראיה" דרך מראה
3. ראיית נשים דרך מראה
4. האם האיסור בתמונה הוא דווקא במְפִיָּה?
 - א. גדרי איסור הסתכלות בבגדים צבעונים
 - ב. הרחור באשה שאינה בחיים
 - ג. הגדרת "מְפִיָּה"
 - ד. "מְפִיָּה" בתמונות
 - ה. הסתכלות בסרטים
5. תמונות פריצות
6. איזו הסתכלות אסורה?
7. כניסה למקום בו יש תמונות פריצות
 - א. רחוב שיש בו תמונות לא צנועות
 - ב. אינטרנט
8. זאת תורת העולה

1. הקדמה

האם האיסור להסתכל בנשים מתייחס רק להסתכלות בנשים עצמן או שגם הסתכלות בתמונות של נשים וכדומה אסורה? שאלה זו נכונה אפילו אם התמונות הם של נשים הלבושות בלבוש צנוע, שכן אסור להסתכל באשה גם כשהיא לבושה בצניעות. האם יש הבדל בין הסתכלות בתמונות בלבד לבין הסתכלות בדמות אשה המוקרנת בטלוויזיה או באינטרנט? האם יש הבדל בין מצב בו האשה היא במצב סטטי כגון קריניות חדשות, לבין ראיית סרטים או טלוויזיה בהם מופיעות שחקניות מרכזיות [גם אם הן לבושות בצניעות] שמבטו של הצופה ממוקד בהם ומתכוון ליהנות מן המשחק המוצג שם? כמו כן יש לשאול מה הדין בראיית סרטי וידאו של חתונות בהם יש ריקודי נשים הלבושות בצניעות?

כל זה הוא בראית תמונות של המקומות המגולים בנשים, אך עדיין יש לדון בראיית תמונות של נשים שבהן המקומות האמורים להיות מכוסים גלויים. כמו כן מה הדין בקריאת כתב ע"ג פרסומת בו מופיעה אשה שאיננה צנועה? וכן גלישה באינטרנט לכל מיני צרכים, גם כאשר יודע שיש שם תמונות של נשים בעלי זרועות או שערות ראשן מגולה וכדומה? או לחילופין, חיפוש נושא באינטרנט שאין בו בעיות צניעות או

כל בעיה אחרת בהנחה שתוך כדי החיפוש עלולות להופיע תמונות פריצות גמורות?
 בין השאר דן המאמר באיסור לראות תמונות פרוצות הליכה ברחוב בו נמצאות שלטי
 פירסום עם תמונות שאינן צנועות או פרוצות.

2. הגדרת "ראיה" דרך מראה

בשו"ת שבות יעקב^[1] דן האם דיינים הרואים חליצה דרך משקפיים כשרים לדון?
 מסקנתו להתיר, אלא שחילק בין אם רואים דרך זכוכית לבין ראיה ע"י השתקפות דרך
 מראה או דרך מים שאינה נחשבת ראיה. הברכי יוסף^[2] הביא דבריו וכתב שכך גם
 דעת הדבר שמואל^[3]. הברכי יוסף עצמו קיבל דבריהם אלא שהוסיף וכתב כי לעניין
 עדים שראו אדם העובר עבירה דרך מראה אם הראיה מדוייקת ואינה מותירה מקום
 לספיקות ייחשב הדבר כראיה. (ביביע אומר^[4]) הביא כדרכו בקודש בהרחבה את דעת
 הסוברים חילוק זה והביא שם שלעניין ברכת הלבנה כשרואים את הלבנה דרך המראה
 ישנה מחלוקת אחרונים, דעת שו"ת קול אליהו^[5] שראיה זו נחשבת לראיה גמורה
 כאשר הדברים נראים ברורים, אך בעל הלכות קטנות^[6] מסתפק בזה.)

בדברי יוסף^[7] דן לגבי הקורא ק"ש בפני ערוה דרך מראה, וכתב על סמך החלוקה
 הנ"ל בין רואה דרך זכוכית לבין רואה במראה:

היוצא לנו שערוה הנראית דרך המראה (שפיגעל) אינה נקראת ערוה
 ומותר לקרות נגדה.

א"כ לדעתו אין לערוה הנראית דרך המראה דין ערוה לעניין ק"ש ולכן מותר לקרא
 ק"ש כנגדה [לקמן נדון בע"ה מה דין ערוה זו לעניין איסור הסתכלות].

3. ראיית נשים דרך מראה

לכאורה לאור האמור לעיל, שיש מקום לומר כי ראיה דרך מראה אינה נחשבת ראיה,
 יש מקום לומר כי גם אם מה שאסרה תורה או חז"ל ראיית נשים הוא עצם ראיית
 הנשים אך ראיית בבואה או השתקפות דרך מראה או מים אינה ראיית גוף הדבר.
 אולם מאידך, הרי חז"ל אסרו גם את התוצאה- את הראיה העלולה להביא להרהור,
 וכפי שמוצאים את החלוקה הזו ברמב"ם בפרק כ"א מהלכות איסורי ביאה, שבתחילת
 הפרק^[8] אסר הסתכלות, ובהמשך הפרק^[9] אסר הסתכלות העלולה לגרום להרהור. א"כ

(1) ח"א סימן קכ"ו.

(2) חו"מ סימן ל"ה ס"ק י"א.

(3) סימן רמ"ב.

(4) ח"א או"ח סימן ז.

(5) ח"ב סימן י"ז.

(6) שו"ת הלכות קטנות ח"א סימן רע"ד.

(7) סימן כ"ג.

(8) הלכות ב' ג'.

(9) הלכות כ' – כ"ג.

גם אם ראייה דרך מראה אינה נחשבת לראיה [כמבואר לגבי דיינים] עדיין יש מקום לדון מצד חשש ההרהור.

הרמב"ם כתב^[10] ע"פ הגמ' בע"ז^[11] :

ואפילו להסתכל בבגדי צבע של אשה שהוא מְפִיָּה אסור שלא יבא לידי הרהור

וא"כ כל שכן כאשר רואה ערוה דרך מראה.

בצפנת פענח^[12] דן אם ראיית מראה (שפיגעל) הווי ראייה לעניין נגעים, ודן לכאן ולכאן וסיים דבריו דלגבי ערוה וודאי אסור.

כ"כ גם בשו"ת נחלת בנימין^[13] :

ולענין איסור הסתכלות אפשר דמדמי לבגדי צבעונים דאסור להסתכל בהם אם זה של אשה המְפִיָּה... וה"נ אסור להסתכל בשער של אשה הנראה במראה.

והרחיב את דבריו שם גם לגבי תמונה :

לפ"ז אם עומד לפני ציור של אשה המְפִיָּה מצויר בסממנין ומתואר כדמות תבניתה הנקרא פארטרא, אם האשה מצוירת בשערות מגולות ובטפח מגולה^[14] אסור להסתכל בה דלא גרע מבגדים צבעונים.

נמצא א"כ כי למרות שהסתכלות בתמונות אינה נחשבת ל"ראיה", אסור להסתכל בתמונות של נשים, משום שכל הסתכלות שיכולה להביא לידי הרהור אסורה גם היא משום "ונשמרת".

4. האם האיסור בתמונה הוא דווקא במְפִיָּה?

א. גדרי איסור הסתכלות בבגדים צבעונים

המקור לדין תמונה הוא בגדים צבעוניים, וממילא לא יהיה חמור ממנו. בגמרא^[15] מבואר שכל האיסור של הסתכלות בבגדי צבע של אשה הוא רק באשה המְפִיָּה. על דברי הברייתא שאסרה הסתכלות בבגדי צבע של אשה אומרת הגמ' :

אמר רב פפא ובמכיר בעליהן, [רש"י : האשה הרגילה ללובשן]. אמר רבא דייקא נמי דקתני 'ולא בבגדי צבע של אשה' ולא קתני 'ולא בבגדי צבעונין' ש"מ. [רש"י : בגדי צבעונין – אינון של נשים, ומדקתני בגדי צבע אשה,

(10) הלכות איסורי ביאה פכ"א הכ"א.

(11) ע"ז דף כ' .

(12) לגאון הרוגוצ'ובי, סימן י"ג.

(13) סימן כ"ו.

(14) בדבריו שם מבואר שהסתכלות בתמונה אסורה גם במקומות המגולים שבה ולא רק במקומות המכוסים שמוגדרים כערוה, ומה שכתב כאן טפח מגולה דווקא, הוא משום שעיקר דינו הוא לגבי טפח באשה ערוה.

(15) עבודה זרה כ' ע"ב.

משמע שמפיקה]

וכן פסק גם הרמב"ם^[16].

על פי זה יש לברר האם גם בתמונה אין לאסור אלא באשה המפיקה, או שכאן יהיה הדין שונה.

סייג זה של מפיקה בראיית בגדי צבע של אשה, יסודו באבחנה שאין הבגדים גורמים להרהור אלא נוייה של האשה עצמה. הבגדים הם רק הגורם להיזכר באשה, וכפי שמסייגת הגמ' שם :

א"ר חסדא הני מילי בעתיקי אבל בחדתי לית לן בה

ופירש רש"י :

חדתי - שלא לבשתן מעולם. בעתיקי - שלבשתן וכבר ראה אותה מלובשת בהן וכשחוזר ורואה אותן יזכר ביפיה.

הבגדים גורמים לו להרהר באשה ולכן בחדשים שלא לבשתן עדיין אין קשר בין הבגדים לאשה ואין כאן הרהור. אמנם להלכה הרמב"ם והשו"ע השמיטו את חילוקן של ר' חסדא ונקטו לחומרא כי גם בגדים חדשים אסורים אפילו אם לא לבשה בגד זה מעולם. נראה שסברתם היא שלמרות שאלה הם בגדים חדשים, מ"מ כיון שהוא מפיקה ומזהה את הבגד שלה עצם ההסתכלות בו עלול לגרום להרהור ואסור^[17]. נמצא שגם הם מודים לעיקרון שאסרו בגדים משום שמזכירים את יופיה.

ב. הרהור באשה שאינה בחיים

בשו"ת הב"ח^[18] אסר לעשות פרוכת ממעיל ישן שהיה מלבוש של אשה ידועה בקהל ושמה של האשה חקוק על הפרוכת לזכר נשמתה, וטעמו :

שהרואה בגדי צבע של אשה היודעה איכא הרהור אף לאחר מותה למרות שאין יצה"ר שולט אלא כמה שעניו רואות

למדנו מדבריו שחשש הרהור קיים גם באשה שאינה בחיים, וההרהור בה הוא בדבר שאינו בנמצא, כיון שהאיסור הוא ההרהור, המחשבה, הדמיון. גם בדבריו אנו רואים שהצורך במפיקה הוא משום שרק אם דמותה לנגד עיניו יש לחוש להרהור, אך אין כאן צורך בהכרה מעבר לכך.

ג. הגדרת "מפיקה"

את ההגדרה של 'מפיקה' ניתן ללמוד מדברי התוס' במסכת תענית^[19]. שם בגמ' נאמר :

(16) הלכות איסורי ביאה פכ"א הכ"א, הובא לשונו לעיל.

(17) כנראה הרמב"ם והשו"ע הבינו שכאשר הגמ' דחתה את הראיה של ר"ח ממילא גם דינו נדחה, והסברא היא כפי שכתבנו בפנים.

(18) סימן י"ז.

(19) דף ה' ע"ב.

אמר רבי יצחק: כל האומר רחב רחב מיד נקרי. אמר ליה רב נחמן: אנא
אמינא, ולא איכפת לי! - אמר ליה: כי קאמינא - בידועה ובמפיקה

וכתב שם בתוס'^[20]:

ומפיקה שראה אותה.

מבואר בדבריו כי מפיקה אינו דווקא אם מפיקה הכרה ממושכת וסגי בידוע כיצד
נראית^[21].

נ"ל פשוט כי אם הבגדים עליה אין צורך במפיקה מקודם שהרי מפיקה עכשיו ומה לי
אם ראה אותה קודם או רואה אותה כעת^[22], וכך מצאתי בשרידי אש^[23].

ד. "מפיקה" בתמונות

לפי האמור לעיל אם מסתכל על תמונת אשה או כאשר רואה דמותה במראה, אין כאן
צורך במפיקה, שהרי האשה עצמה נשקפת לו מהתמונה או מהמראה, והיינו שבתמונה
אין שייך לחלק בין מפיקה לבין אינו מפיקה, שהרי כיון שצורתה גלויה לפניו ויודע
כיצד נראית הרי זה מפיקה, ושפיר שייך כאן הרהור ביופיה, ואע"פ שברמב"ם מוזכרים
דווקא בגדי אשה ומי אמר לנו שגם תמונה גורמת הרהור? מסתבר שאם בגדים גורמים
להרהר באשה תמונת האשה עצמה וודאי גורמת לו להרהר באשה.

אולם השלמת יוסף^[24] כתב בעניין הסתכלות ב"צורה בדויה" [צויר]:

אין חשש כי בזה צריך שיהא מפיקה כיון דאינו רק תמונה, וכמו בע"ז
דף כ' ודי בזה.

וכוונתו, כי כיון שאיסור הסתכלות בתמונה נלמד מדין הסתכלות בבגדי צבע, [המוזכר
בע"ז דף כ'], ושם כל האיסור הוא רק במפיקה, גם הסתכלות בתמונה אסורה רק
במפיקה, וממילא בצורה בדויה שאז אין שייך מפיקה - אין חשש.

כ"כ גם בשו"ת נחלת בנימין [הובאו דבריו לעיל], ודבריהם צ"ב, כיצד תיתכן מציאות
בה רואה צורתה ועכ"ז אינה מפיקה?

ייתכן שאחרונים אלה סוברים שמה שכתב התוס' שמפיקה היינו שראה אותה, הוא
דווקא אם ראה את האשה בחייה, אולם כאשר ראה תמונת אשה דוממת, הרי היא כמו
צורה דמיונית ואין בה חשש הרהור.

(20) ד"ה "יודעה".

(21) ואמנם בדין זה הזכירה הגמ' גם "יודעה" אך בנדון בגדי צבע סגי במפיקה כמבואר בגמ' בע"ז.

(22) ואולם צ"ל שהמדובר כאן הוא שמסתכל עליה בהתבוננות, שכן היש"ש [כתובות פ"ב סי' ג'] דייק
בלשון הרמב"ם שהסתכלות בבגדי צבע אסורה רק אם מעיין בה, וא"כ קשה, תיפוק ליה שאסור מצד
שמסתכל עליה? וצ"ל שהאיסור הוא כשמסתכל עליה לפי תומו, ועי"ז מפיקה, אך מתבונן בבגדיה
בעיין.

(23) ח"ג סוף סימן צ"ה: למרות שאפשר לדחות ולומר, שכוונתו לאסור מצד שרואה את הבגדים עליה
ורואה תבנית גופה ולא מצד איסור ראית בגדים בלבד.

(24) סימן כ"ב ס"ק ו.

לענ"ד נראה שהאיסור להסתכל בתמונה הוא גם אם לא מכיר את האשה בחייה, וכל שמכיר אותה מן התמונה נחשב מכירה ואסור. הרהור אינו כמו איסור הסתכלות שהוא מצד קריבה לעריות. שם אכן ההסתכלות עצמה אסורה, לעומת זאת בנידון דידן אסרו את התוצאה הנגרמת מהראיה. הרהור אסור שלא ירהר אדם ביום ויבוא לידי טומאה בלילה וכשם שאסרו הגמ' והשו"ע לראות בהמה חיה ועוף בשעה שמזדקקין זה לזה כיון שגורם לו להרהר למרות שאינם אשה, כנ"ל גם צורת אשה גורמת לו להרהר גם אם אינו מְפִיָּה קודם לכן^[25].

אולי יש לסייע אפשרות זו מדברי העיון יעקב על מסכת תענית^[26], העיון יעקב התייחס לדברי הגמ' הנ"ל בתענית וז"ל:

כפל הלשון למה לי וגם איך ידע ר' יצחק שהמזכירה נקרה (רואה קרי), הא בדורו לא היה מי שמכיר אותה על זה קאמר יודעה ומְפִיָּה כפל כלומר אע"פ שלא היה מְפִיָּה ממש רק צורתה ראה^[27] מצויר ביופיה כדרך שקורין בלשון אשכנז קונטפריי וזה ג"כ מחמם במזכירה וכדאיאת בסנהדרין לט: אחאב איש מצונן היה (רש"י - לא היה אוהב תשמיש) ועשתה לו איזבל שתי צורות זונות לחמם אותו וק"ל

מבואר בדבריו שאינו סובר את החילוק שהזכרנו לעיל, שמְפִיָּה היינו דווקא אם ראה אותה בחייה, ולדעתו גם ראייה בתמונה יוצרת מצב של 'מְפִיָּה'. סברתו כנראה היא כמו שכתבנו לעיל.

אולם עדיין אפשר לדחוק ולומר שאע"פ שמהגמ' מוכח שברחב גם ראייה בתמונה מביאה לידי הרהור [וכמו שכתב העין יעקב], מ"מ זה דווקא ברחב שהיתה יפה בצורה יוצאת דופן^[28]. דווקא שם יש חשש שכבר בראיה ע"י תמונה נזכר בה ורואה קרי כשמזכיר את שמה, אך באשה רגילה שאינה מעוררת תאוה כ"כ, אינו מהרהר בה עד שרואה אותה בחיים. משום מקרה יוצא דופן זה אין לחוש בדרך כלל לראיית תמונות. עוד יש לומר שאת ראיית העין יעקב מן הגמ' ניתן לדחות לאור מה שכתב המהרש"א^[29], כי מה שאמר ר"י שהאומר רחב מקרי אינו על דורו, אלא בא לספר מה היה בדור של רחב והרי זו קבלה בידו שכן היה. לפי"ז אין כל הכרח לומר שגם הרואה תמונה של רחב רואה קרי. עוד יש לדחות לפי תירוצו השני של הע"י שם, שכתב שאע"פ שלא ראה את רחב כלל מקרי משום שהיתה זונה, ולתירוץ זה גם הראיה מאחאב נופלת, שכן שם היתה צורה של נשים זונות, אך בסתם אשה ייתכן שאין לחשוש להרהור בתמונה, וא"כ אין כל ראייה לאסור ראיית תמונה באשה שאינו מכירה.

(25) למרות שניתן לדחות ולומר כי שם חמור יותר שרואים את עצם ההזדקקות.

(26) דף ו ע"א לר' יעקב רישיר בעל החוק יעקב ושבות יעקב. הובאו דבריו באוה"פ.

(27) לפי זה לשון הגמ' "יודעה ומכירה" תפרש כך "יודעה או מכירה" והאות וא"ו כאן היא וא"ו המחלקת. או שיפרש יודעה היינו שמכירה, והכוונה להסביר שידעה פירושו שמכירה, והיינו שראה צורתה.

(28) וכע"ז כתב הע"י שם בתירוץ שני, שברחב מקרי אע"פ שלא ראה אותה, משום שידוע מעשיה שהיתה זונה.

(29) מגילה דף ט"ו ע"א.

גם בשו"ת שמע אברהם^[30] אסר הסתכלות בתמונה של אשה אפילו אם אינו מכירה. השמע אברהם שם דן בתחילת תשובתו בחילוק בין רואה גוף הדבר לבין ראייה של השתקפות לעניין הגדרת "ראיה", ובהמשך דבריו שם כתב:

ומ"מ נראה שהדבר פשוט דבא דאמרינן בע"ז דף כ על פסוק ונשמרת מכל דבר רע שלא יסתכל באשה ואפילו פנויה וכן משמע בסנהדרין דף צ"ב כל המסתכל בערוה קשתו ננערת וגם מ"ש בשבת דף ס"ז שזנו עיניהם מן הערוה וכן המסתכל באצבע קטנה עיי"ש וכיוצא בזה בשאר דוכתי, הא ודאי אפילו בבואה דכלי זכוכית דלא שמא ראייה, אסור דכיון דמביאו לידי הרהור והשחתה ועושה פעולת און חייב להמנע שלא לראות. וראיה ברורה לזה מעובדא דשמעון הצדיק פ"ק דנדרים דף ט' באותו אדם שבא מן הדרום דאמר הסתכלתי בבואה שלי ופחו עלי יצרי וביקש לטורדני מן העולם

והביא שם את דברי הברכי יוסף שהובאו לעיל כי אם אין שום אפשרות לטעות גם השתקפות במים נקראת ראייה, והוסיף:

דהרי מכאן נראה דבבואה שהיא בריא שמסתכל בדמות הצורה מקרי ראייה ועוד הן בה דאי אמרו שם ולא בבגדי צבע של אשה דאתי לידי הרהור מה"ט גם בבואה אסור כיון דיוצא תקלה

מבואר שפשיטא ליה לאסור גם באינו מְפִיָּה, אלא שלא אסר מצד דמיון מוחלט לבגדים צבעונים אלא מסברא דנפשיה, דאיכא בזה חשש הרהור וכמו שמצאנו בבגדי צבע.

ייתכן שגם הנחלת בנימין והשלמת יוסף יודו לדברי השמע אברהם, שכן הם דברו על הסתכלות בתמונה של אשה או ראיית אשה דרך מראה, ואילו השמע אברהם דבר על ראיית אשה בהשתקפות במים. ציור לעולם אינו משתווה לדבר עצמו [בשונה מתמונה] על כן סוברים האחרונים שאין הרהור בעצם ההסתכלות בציור, וכל החשש הוא שהסתכלות זו תגרום להרהר באשה המצויירת כאן, לכן כתבו האחרונים הללו שאין לאסור אם לא מכירה. גם המראה עליה דברו היא מראה שאינה משקפת את התמונה בצורה ברורה, והחשש כאן הוא שבעקבות התמונה שבראי ייזכר באשה עצמה ויהרהר, על כן אסרו דווקא מכירה. אך השמע אברהם עוסק בהסתכלות על ההשתקפות במים, השתקפות היא תמונה ברורה הרבה יותר מציור והדמיון בינה לבין המציאות רב, במקרה זה ייתכן שיש חשש הרהור בעצם התמונה שלפניו, גם אם לא ראה מעולם אשה זו בחייה.

אולם עדיין אין זה מוכח, שכן אפשר שטעמם של האחרונים שמתירים הסתכלות בתמונה היא משום שלדעתם לעולם אין הרהור אלא בגוף ממשי של אשה. לדעתם גם אם רואה תמונה ברורה אין זה גורם להרהר בעצם התמונה, אלא להרהר באשה המופיעה בתמונה זו. ממילא רק אם בפועל ראה את האשה בחייה ויש לו במה להרהר

הדבר אסור, אך כאשר לא מכירה, אין לאסור הסתכלות מחשש שהתמונה תגרום לו הרהור, גם אם התמונה חדה וברורה.

באוצר הפוסקים^[31] הביא בשם ספר מחזה עיניים שאסר הסתכלות בתמונת אשה גם כאשר אינו מְפִיָּה וכ"כ גם בטהרת ישראל^[32]. מאידך בספר תורת ההסתכלות^[33] וכן באום אני חומה^[34] נקטו לדינא כדעת השלמת יוסף והנחלת בנימין שהתירו הסתכלות בתמונות של נשים שאין בהם פריצות אם אינו מכיר את הנשים הנמצאות בתמונה. לדעתי נראה כמו שכתבתי לעיל, כי ההסתכלות בתמונה אסורה גם אם אינו מכירה, שכן עצם ראיית תמונתה מוגדר כמכירה.

ה. הסתכלות בסרטים

ראיית סרטים או טלוויזיה בהם נשים משחקות ומבטו של הצופה ממוקד בהן כדי לראות את הסרט, גם אם השחקניות לבושות כבנות ישראל הצנועות, נ"ל פשוט שאסור הדבר. גם השלמת יוסף ונחלת בנימין שכתבו לאסור תמונות רק במְפִיָּה נ"ל כי בסרטים של היום הנותנים תחושה לצופה כאילו הדבר חי ממש, יודו לאסור משום שראיה זו הרי היא כראייתה באופן חי ובזה מסתבר שגם הם יודו דמקרי מְפִיָּה^[35].

לכן גם סרטים בהם מופיעות שחקניות מרכזיות שמבטו של הצופה ממוקד בהן ומתכוון ליהנות מן המשחק המוצג שם, גם אם הן לבושות כדבעי הדבר אסור, וכן כאשר מצלמים בחתונות ואח"כ יושבים בני הבית וצופים בריקודים של הנשים- וודאי שהדבר אסור.

5. תמונות פריצות

לדעת האחרונים הסוברים שאין לאסור הסתכלות בתמונות אשה אלא במְפִיָּה, יש לברר מה הדין בתמונות פריצות, האם גם שם אין לאסור אלא במְפִיָּה או שמא כאן הדין שונה^[36]?

נראה לענ"ד שבתמונות פריצות כל הפוסקים יודו שגם באינו מְפִיָּה יש לאסור. כל מה שהצריכו מְפִיָּה הוא דווקא בתמונות אשה שאין בהן טפח ממקומות המכוסים. שם טעם האיסור הוא משום שהבגדים עצמם אינם הדבר שגורם להרהור אלא האשה

(31) סימן כ"א סעיף א' ס"ק ד' אות ד'.

(32) שערי טהרה אות ל"ד.

(33) עמ' ס"ט ס"ק ל"ט.

(34) ח"א דף ס"א הוגי שעשועות ס"ק רנ"ב.

(35) הדבר אינו דומה להיתר שכתבנו בקול, כי שם הבאנו ראייה הפוכה מפנויה שחז"ל לא אסרו למרות שיכול להיות שגורם להרהור כמו קול ערווה אלא ש"מ שאסרו את עצם הקול וקול קלטת אינו קול אשה. אך בנידון דידן לא מצאנו ראייה לחילוק זה. ואה"נ בדעת המ"ב שם העלינו אפשרות שאוסר וה"ה כאן.

(36) מה שכתב הנחלת בנימין לאסור טפח מכוסה באשה, אינו משום ש"ל שגם במכוסה בעיני מְפִיָּה, אלא משום שדיונו שם הוא לעניין ק"ש בפני ערווה, [ולכן גם מדבר שם דווקא על טפח]. אך ייתכן שלעניין איסור הסתכלות יודה לאסור גם ללא מְפִיָּה.

שהיתה לבושה בהם. ההסתכלות בבגדים מזכירה לרואה את האשה הלבושה בהם ודבר זה גורם להרהור. בהסתכלות בתמונות פריצות הדבר שונה, כאן התמונות עצמן הן הדבר שגורם הרהור, אין כאן צורך להיזכר באשה המופיעה בהם שכן ההרהור הוא מן התמונה שלפניו.

לכאורה היה מקום לחלק ולומר שדווקא בבגדי צבע המזכירים אשה חיה מביאים לידי הרהור, אולם לא מצינו שדבר דומם יגרום הרהור. כל הטעם לאסור תמונות פריצות לאור מה שאמרנו לעיל הוא משום שגורם ההרהור שם הוא התמונות ולא האשה בה נזכרים ע"י תמונות אלו, ואת זה אפשר לדחות ולומר שתמונה גופא אינה גורם הרהור.

אולם מלבד שמסברא אין נראה לומר כך, ומסתבר שדבר דומם הגורם הרהור גם הוא בכלל האיסור, נראה שיש להוכיח דברינו גם מן השו"ע בהלכות שבת^[37] שכתב :

מליצות ומשלים של שיחת חולין ודברי חשק, כגון ספר עמנואל, וכן ספרי מלחמות, אסור לקרות בהם בשבת; ואף בחול אסור ... ובדברי חשק, איכא תו משום מגרה יצר הרע; ומי שחיברן ומי שהעתיקן, וא"צ לומר המדפיסן, מחטיאים את הרבים.

תחילת דבריו מקורן ברא"ש וברבינו יונה, אולם השו"ע הוסיף שבדברי חשק יש איסור קריאה גם בימות החול משום שמגרה יצה"ר, ואף הוסיף להזהיר את המחברין והעוסקים בהפצת ספרים אלו. א"כ פשיטא ליה לשו"ע שאע"פ שספרים אלה אינם מזכירים אשה חיה, מ"מ יש בהם כדי לגרות יצה"ר ולעורר הרהורים. הרי שגם בדברים דוממים שייך הרהור, ותמונות פריצות לא גרע מדברי חשק אלה המוזכרים בשו"ע.

בשו"ת אז נדברו^[38] כתב לדמות עניין זה לאיסור הסתכלות בבע"ח בשעה שמזדווגים זה עם זה^[39]. שם אין הרהור באשה ועכ"ז הדבר אסור- הרי שבדבר המביא לידי הרהור, אע"פ שאינו מפיקה שייך לאסור. על דמיון זה כתב שם :

מצד אחד חיה ועוף יותר גורם להתפעלות המחשבה ומצד אחד תמונה של נשים גורם יותר מחיה ועוף

היינו שמצד אחד בחיה ועוף המזדווגים רואים את גוף מעשה הזיווג וכן מדובר בדבר חי, משא"כ בתמונות פריצות. מאידך גיסא שם אינו רואה לפניו שום אשה, משא"כ בתמונה פרוצה שם האשה מגולה לפניו. מ"מ נראה שבסופו של דבר יש ללמוד זה מזה.

עוד נראה להוכיח שהאחרונים המתירים הסתכלות בתמונה כשאינו מפיקה, יודו שבתמונות פריצות אין להקל באינו מפיקה, מדברי הגאון ר' יוסף ראזין. לעיל הבאנו דבריו בשו"ת שלמת יוסף שלא אסר בתמונות אשה אלא במפיקה, אולם עכ"ז בספרו שו"ת צפנת פענח^[40] כתב שלעניין ערוה יש לאסור ראייה במראה, ולא חילק שכ"ז

(37) סימן ש"ז סע' ט"ז.

(38) חלק י"א סי' נ"א.

(39) ע"ז שם.

(40) סימן י"ג.

הוא רק במפירה. הטעם לחילוק הוא כנראה כמו שכתבנו שדווקא במקומות המגולים בעיני מפירה, אך במקומות המכוסים גם באינו מפירה אסור.

בתורת ההסתכלות וכן באום אני חומה, שפסקו להקל בתמונה שאינו מפירה במקומות המגולים, כתבו בהדיא לאסור בתמונות פריצות אע"פ שאינו מפירה.

עי' גם בשו"ת יביע אומר^[41] שפסק לאסור הסתכלות בתמונה של מקומות המכוסים ולא חילק בין מפירה לאינו מפירה.

6. איזו הסתכלות אסורה?

רבינו יונה בספר היראה^[42] כתב :

ולא יעיין בבגדי צבע שלהם

מבואר כי לגבי הסתכלות בבגדי נשים נאסרה רק הסתכלות בעיון. גם הרמב"ם בפירוש המשנה^[43] כתב שהאיסור להסתכל במקומות המגולים באשה הוא דווקא אם "נתכוון לידע צורתה ולהשביע עיניו ביופיה", ומסתבר שבגדי צבע לא יהיו חמורים יותר ממקומות המגולים. כ"כ גם ביפה ללב^[44] כי האיסור לקרוא ק"ש מול בגדים צבעוניים הוא דווקא אם מתבונן בהם. גם היש"ש^[45] כתב שהסתכלות בבגדי צבעונין אינה אסורה אלא דרך הבטה והסתכלות, אך לא בדרך ראייה בעלמא.

לפי"ז גם אפי' תמונה של מקומות המכוסים [האסורה גם היא מטעם הרהור בדומה להסתכלות בבגדי צבע] אינה אסורה אלא בהסתכלות ממושכת. גם מן הראיה שהבאנו מדברי השו"ע בהלכות שבת, יש ללמוד איסור דווקא בראיה עיונית, וכמו קריאה בספרי חשק, אך לא ביותר מכך. אולם נראה שכל זה הוא רק כאשר מדובר על גילוי מועט מן המקומות המכוסים, אך בנידון של תמונות פריצות, מסתבר שאין שום היתר אפי' בראיה בעלמא שכן וודאי תמונות אלו מביאות לידי הרהור אפי' בראיה שטחית.

מובן שבכל זה יש להעיר שזה מה שכלול בגזירת חז"ל ואין להקל יותר מכך, אולם אדם המכיר בנפשו שיבוא לידי הרהורים - וודאי שיש לו להחמיר על עצמו בכל זה.

לאור האמור יהיה מותר לראות תמונות שאינן צנועות בראיה בעלמא [כאשר אינן פרוצות]. כגון למשל לקרוא כתב ע"ג פרסומת בו מופיעה אשה לא צנועה. וכן לגלוש באינטרנט לכל מיני צרכים, גם כאשר יודע שיש שם תמונות של נשים בעלי זרועות או שערות ראשן מגולה וכדומה. יש לצרף כאן גם את הדיעות שהבאנו באיסור הסתכלות, שגם בערוה ממש אין איסור אלא בהסתכלות ממושכת ולא בראיה בעלמא.

(41) ח"א או"ח ז וז"ו או"ח י"ב.

(42) אות רנ"ו.

(43) סנהדרין פ"ז משנה ד'.

(44) או"ח תחילת סימן ע"ה.

(45) כתובות פ"ב ס"י ג'.

אולם בספר אום אני חומה^[46] הביא את דברי רבינו יונה בשערי תשובה^[47] המוכיח את הדור על איסור הסתכלות בעריות, וכתב על זה:

בכלל דברי רבינו יונה הנ"ל הוא במי שמסתכל במראות אסורות שבטלוזיה

ושם בהערה^[48] הוסיף:

כמו כן כלול בדברי רבינו יונה הנ"ל מי שקורא בספרים ועתונים שיש בהם פריצות או תמונות, ויש ליזהר מלהכניסם לביתו.

מבואר כי לדעתו יש להחמיר בתמונות בהם נראות נשים בלבוש שאינו צנוע, ולדעתו הדבר אסור אפילו בראיה בעלמא, שהרי אסר לקרא בעתונים שיש בהם תמונות כאלו למרות שרואה את התמונות בראיה בלבד. כנראה שאוסר דבר זה מסברא, משום שלא מסתבר להתיר ראייה בתמונות אלו.

גם בתורת ההסתכלות^[49] נראה שאוסר כל הסתכלות בתמונה של פריצות וז"ל:

מותר להסתכל על תמונה אם אין מכיר את האשה דאין איסור אלא משום הרהור כבגדי צבעונין... והמחמיר בזה תבא עליו ברכה ובתמונה של פריצות מדינא אסור.

מדבריו נראה כי מה שאסר בתמונה של פריצות הוא גם בראיה ולא רק בהסתכלות, שכן אם לדעתו יש להתיר בראיה היה לו לכתוב כן.

הסברא של אחרונים אלו, שבתמונות פריצות אכן יש לאסור גם ראייה ולא רק הסתכלות משום שבתמונות אלו גם בראיה יש חשש הרהור, היא מסתברת. אולם לענ"ד נראה שאין זה אלא בתמונות שענינם פריצות וחשק, בדומה למה שכתב השו"ע שהבאנו לעיל, אך בתמונות בהם נראים מקומות המכוסים כשהם מגולים, נראה שאפשר להתיר בראיה אם אין כאן מראות המעוררת חשק ותאוה.

אמנם בשו"ת אז נדברו^[50] התייחס לחילוק זה וכתב:

שסתם תמונה לא של פריצות אין להחמיר יותר מבגדי צבעונין שיש הבדל בין מכיר את האשה או לא. אבל בתמונות של פריצות [בזה קשה ליתן גדר נכון מה זה פריצות לכן יש להחמיר בכל מה שנקראת פריצות באשה]... יש לדמותו להדין שאסור להסתכל בחי' ועוף במעשה זיווג שלהם, כי מצד אחד חי' ועוף יותר גורם להתפעלות המחשבה ומצד אחד תמונה של נשים גורם יותר מחי' ועוף

מבואר כי מסכים עקרונית עם החילוק הנ"ל אלא שלדעתו קשה ליתן גדר נכון מה

(46) הוגי שעשועות ס"ק קמח', חלק א' עמ' לח'.

(47) שערי תשובה שער א' אות ו', ח'.

(48) ציון המצוינת ס"ק שפא'.

(49) סימן י"ד אות לט' עמ' סט'.

(50) חלק י"א סי' נ"א.

זה פריצות. אולם לדעתי נראה שכל שאינו בא לעורר חשק ותאוה אינו בכלל מראות פריצות ומותר בראיה בעלמא, ורק במראות פריצות ממש מסתבר לאסור אפילו בראיה. לכן למעשה נראה שבתמונות שאינן צנועות, אך אינן של פריצות יש להתיר ראייה קצרה שלא בהתבוננות, והמחמיר גם בזה תבא עליו ברכה.

7. כניסה למקום בו יש תמונות פריצות

א. רחוב שיש בו תמונות לא צנועות

הליכה ברחוב בו נמצאים שלטי פירסום עם תמונות שאינן צנועות דינה כפי שהסקנו במאמר הליכה במקומות הפרוצים.

אם יש לו דרך חילופית ללא טירחא נוספת, עליו ללכת בדרך זו ולהמנע מהליכה בדרך הפרוצה. כמו כן אם אין צורך אמיתי ללכת באותו מקום ואפשר לוותר על הליכה זו, אין היתר ללכת במקום זה. אולם אם אין דרך חילופית שאין בה מראות פריצות, [כגון שאם ילך ברחוב אחר ייתקל באותה בעיה, או שאין לו אפשרות להגיע לחנות או למקום שאליו הוא רוצה להגיע אלא רק דרך רחוב זה, או שנאלץ לטרוח טרחה נוספת אם יצטרך להגיע ממקום אחר], יש מקום להקל. מה עוד שבהליכתו טריד שלא יפול או ייתקל ועוד שהוא רק ראייה בעלמא ולא הסתכלות.

אולם גם כשמוכרח ללכת במקומות אלו ראוי לו להשתדל לעצום עיניו או להסיט מבטו שלא לראות את מראות הפריצות. בלבד שלא יהיה 'פרוש קיזאי', כמובא בסוטה^[51] :

אמר רב נחמן בר יצחק זה המקיז דם לכתלים

ופירש רש"י שם :

עושה עצמו כעוצם עיניו שלא יסתכל בנשים ומתוך כך מכה ראשו
בכותל והדם יוצא

ב. אינטרנט

יש לברר מה דין גלישה באינטרנט בהנחה שתוך כדי גלישה עלולות להופיע תמונות פריצות גמורות. נראה שמקרה זה ישנם כמה צדדים להקל :

1. האיסור כאן הוא מצד ונשמרת [כמו שנתבאר לעיל בדיני הסתכלות בתמונות] אשר לדעת הרמב"ם הוא מדרבנן בלבד.

2. אינו מסתכל אלא דרך העברה בעלמא כאשר לפתע קופצת פירסומת והוא מיד מסלקה בלחיצת כפתור.

3. ייתכן שהדבר יוגדר כליכא דרכא אחרינא, בהנחה שההסתכלות נצרכת וקשה לבצעה בצורה אחרת. דומה הדבר לגמ'^[52] המתירה ללכת על שפת הנהר שם נמצאות נשים המגלות מקומות המכוסים בגופם, אם אין דרך חילופית. מציאות

(51) דף כ"ב ע"ב.

(52) בבא בתרא דף נד' ע"א.

זו אינה דומה לתשובתו של האג"מ בעניין רחיצה בים מעורב, שכן שם הן קבועות ומקיפות אותו כעכנא ועוד שם הן נשים חיות לכן אסרנו בנדון זה, אך כאן לא שייכים טעמים אלו.

4. בעבדיתהו טריד למצוא את מבוקשו.

5. דבר זה הוא ספק כולי האי ואולי תקפוץ פירסומת שאינה צנועה ומיד יסירנה.

כל מה שכתבנו הוא בתנאי שיודע שלא יבוא לידי הרהור או לפחות ספק לו אם יבוא לידי הרהור אך אם נראה לו שיבוא לידי הרהור כגון שרמת הפריצות גבוהה ואפילו בראיה בעלמא גורם לו הדבר להרהורים האסורים- וודאי שהדבר אסור ובוחר ליבות הוא יודע אם לעקל או לעקלקלות

8. זאת תורת העולה

1. מדין איסור הסתכלות בבגדי צבעונין של אשה, שנאסר מצד הרהור, יש להסיק שישנו איסור הסתכלות בכל דבר המביא לידי הרהור, ובכלל זה הסתכלות בתמונות של נשים. וכ"כ הרבה מן הפוסקים.

2. לדעת כמה אחרונים כיון שאיסור הסתכלות בבגדי צבעונין של אשה הוא רק במפירה, גם הסתכלות בתמונה לא נאסרה אלא במפירה, וכנראה כוונתם שרק אם ראה דמותה בעודה חיה יש לאסור, אולם חלק מן האחרונים סוברים שהסתכלות בתמונה אסורה אפילו אם אינו מפירה, שכן כיון שרואה צורתה באופן ברור, הרי זה נחשב שמפירה, וכן נראה לענ"ד נכון יותר.

3. ראיית סרטים או טלוויזיה בהם מופיעות שחקניות מרכזיות שמבטו של הצופה ממוקד בהם ומתכוון ליהנות מן המשחק המוצג שם, גם אם הן לבושות כדבעי נראה לנו שהדבר אסור לכו"ע גם אם אינו מכירן. וכן כאשר מצלמים בחתונות ואח"כ יושבים בני הבית וצופים בריקודים של הנשים- וודאי שהדבר אסור.

4. נראה לי כי גם המקילים ומתירים ראיית תמונות נשים כשאינו מפירה התירו דווקא בראיית מקומות המגולים אך תמונות נשים בהן נראות נשים כאשר המקומות האמורים להיות מכוסים מגולים, אסורה לכל הדעות בין מפירה בין לא מפירה.

5. ראיית התמונה האסורה היא דווקא עיונית ממושכת, אך ראייה שטחית מותרת.

6. בתמונה שיש בה מראות פריצות ממש גם ראייה שטחית אסורה. אולם בתמונה שנראין בה מקומות המכוסים כשהם בגילוי נראה שיש להתיר ראייה שטחית ולאסור רק ראייה ממושכת, אולם מסתימות האחרונים נראה שגם בתמונות שאינן צנועות מחמירים לאסור ראייה. למעשה נראה לנו שניתן להקל אך המחמיר תע"ב.

7. מובן שבכל זה יש להעיר שזה מה שכלול בגזירת חז"ל ואין להקל יותר מכך, אולם אדם המכיר בנפשו שיבוא לידי הרהורים- וודאי יש לו להחמיר על עצמו בכל זה.

8. כמו כן יש להוסיף שכל זה כאשר מדובר על גילוי מועט מן המקומות המכוסים,

אך בנידון של תמונות פריצות, מסתבר שאין שום היתר אפי' בראיה בעלמא שכן ודאי תמונות אלו מביאות לידי הרהור אפי' בראיה שטחית.

9. אין איסור לראות תמונות שאינן צנועות בראיה בעלמא [כאשר אינן פרוצות]. כגון למשל לקרא כתב ע"ג פרסומת בו מופיעה אשה שאיננה צנועה. וכן לגלוש באינטרנט^[53] לכל מיני צרכים, גם כאשר יודע שיש שם תמונות של נשים בעלי זרועות או שערות ראשן מגולה וכדומה. אולם אם מדובר בתמונות פריצות ממש נראה שיש לאסור.

10. הליכה ברחוב בו נמצאות שלטי פירסום עם תמונות שאינן צנועות דינה^[54] כנ"ל אם יש דרך חילופית עליו ללכת דרך שם ולא בדרך בה יש מראות פריצות. אם אין דרך חילופית [או שיש דרך אחרת אך היא דורשת טירחא רבה יותר], ועצם ההליכה ברחוב זה היא נצרכת, יש מקום להקל. מה עוד שבהליכתו טרוד שלא יפול או ייתקל, ועוד שהוא רק ראה בעלמא ולא הסתכלות.

(53) איני דן בשאלה אם ראוי להכניס לבתים אינטרנט ואת "חטאי" אני מזכיר שעדיין לא עיינתי במכשיר זה.

(54) כפי שכתבנו במאמר הליכה במקומות הפרוצים.